

POSTANOWIENIE

Dnia 16 lipca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa A. K.

przeciwko K. R.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 lipca 2008 r.,
zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 15 kwietnia 2008 r.,
sygn. akt I ACa (...) [I WSC (...)],

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Powód żądał ustalenia nieważności albo ubezskutechnienia wypowiedzenia umowy spółki cywilnej. W toku całego postępowania wskazywał na niemożność ustalenia wartości przedmiotu sprawy. Sąd I instancji określił wysokość opłaty ostatecznej w trybie art. 15 § 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z 28 lipca 2005 r. (Dz. U. 2005 r. Nr 167. poz. 1398 z późn. zm.) bez ustalania w toku postępowania wartości przedmiotu sporu. Powód, po wezwaniu przez Sąd Apelacyjny do określenia wartości przedmiotu sporu, powołując się na to, że sprawa ma charakter zarówno majątkowy, jak i niemajątkowy, „z ostrożności procesowej” wskazał wartość przedmiotu sporu na 1000 zł, co też Sąd przyjął. Od wyroku Sądu Apelacyjnego powód złożył skargę kasacyjną dowodząc, że jest to sprawa o prawa niemajątkowe, a zatem skarga taka przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu sporu.

Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną powoda postanowieniem z 15 kwietnia 2008 r. Podniósł, że z akt sprawy wynika, iż w toku całego postępowania powód wskazywał na interesy majątkowe, jakie wiążą się z ustaleniem nieważności wypowiedzenia umowy spółki cywilnej, natomiast nie wskazywał na żadne cele niemajątkowe swojego roszczenia.

Wskazane postanowienie Sądu Apelacyjnego powód zaskarżył zażaleniem. Podnosił naruszenie art. 398² § 1 k.p.c. w związku z szeregiem przepisów konstytucyjnych i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 1950 r. Jego zdaniem przedstawiana sprawa ma charakter niemajątkowy, a co najmniej łączy nierozzerwalnie elementy majątkowe i niemajątkowe.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie jest zasadne.

Wprowadzony w art. 398² k.p.c. podział na sprawy o prawa majątkowe i niemajątkowe nie jest klarowny, bowiem nie ma zamkniętego katalogu praw majątkowych czy niemajątkowych. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury i doktryny ocena musi być dokonywana indywidualnie w konkretnym stanie faktycznym. Decydujące znaczenie ma to, czy prawa te są, czy też nie są bezpośrednio uwarunkowane ekonomicznym interesem uprawnionego podmiotu. Jeżeli chronione dobro ma wartość ekonomiczną i bezpośrednio wpływa na tę sferę, to sprawa ma charakter majątkowy (tak: postanowienie SN z 22.3.2007 r.. III CZ 18/07, niepubl.).

Sytuacja skomplikowana jest jednak jeszcze bardziej, ponieważ podział na prawa majątkowe i niemajątkowe nie jest podziałem dychotomicznym. Wyróżnia się jeszcze prawa, których natura polega na nierozzerwalnym połączeniu elementów majątkowych z niemajątkowymi.

Kryterium *ratione valoris*, jako ograniczenie w dopuszczalności skargi kasacyjnej dotyczy wyłącznie spraw majątkowych.

Odnosząc te ogólne uwagi do okoliczności niniejszej sprawy należy stwierdzić, że nie budzi wątpliwości, iż wspólnicy spółek prawa handlowego mają zarówno prawa majątkowe, jak i niemajątkowe - korporacyjne. Inaczej sytuacja wygląda przy spółce cywilnej. Należy bowiem zaakcentować, że spółka cywilna to tylko jeden z rodzajów umów cywilnoprawnych. Nie ma ona własnej podmiotowości prawnej, nie jest ani osobą prawną ani nawet niepełną osobą prawną. Jest porozumieniem między wspólnikami. Rzeczywiście, pewne przepisy kodeksu cywilnego o spółce cywilnej regulują *quasi* prawa korporacyjne wspólnika, jednakże o prawach korporacyjnych

można mówić jedynie, gdy istnieje korporacja, czyli odrębny podmiot prawa. Tymczasem, zgodnie z art. 860 k.c., już sama umowa spółki to zobowiązanie do osiągnięcia przez wspólników (strony tej umowy) wspólnego celu gospodarczego. Bez wątplenia zatem *ex definitione* umowa spółki ma charakter gospodarczy. Skłania to do wniosku, że praktycznie wszystkie sprawy na tle tej umowy są sprawami o prawa majątkowe, a zatem muszą przekraczać pewną wartość, aby można w nich było złożyć skargę kasacyjną.

Nie inaczej jest ze sprawą o ustalenie nieważności albo ubezskutecznienia umowy spółki cywilnej. Wszak jej bezpośrednim efektem są zmiany w majątku wspólników. Spółka cywilna nie ma własnego majątku, a majątek tej spółki to współwłasność łączna wspólników. W rezultacie, wszystkie decyzje dotyczące spółki automatycznie dotyczą też majątku wspólników, a więc mają charakter majątkowy. Z racji tego, że majątek spółki cywilnej to współwłasność łączna, można wskazać na daleką analogię między stosunkami na tle umowy spółki cywilnej, a stosunkami małżeńskimi majątkowymi. Nie ulega wątpliwości, że o ile kwestie praw osobistych małżonków to sprawy niemajątkowe, o tyle kwestie związane z ich ustrojem majątkowym, to sprawy majątkowe. Tak jak sprawą majątkową jest sprawa o podział majątku wspólnego albo o unieważnienie (ubezskutecznienie) dokonanego już umownie podziału przez małżonków, tak również sprawą majątkową jest sprawa o unieważnienie (ubezskutecznienie) wypowiedzenia umowy spółki cywilnej, która także nierozzerwalnie pociąga za sobą konieczność podziału majątku z tej spółki.

Z tych względów, na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c., orzeczono jak w sentencji.